

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/140/2018
Identifikačné číslo spisu: 5014200671
Dátum vydania rozhodnutia: 24.07.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:5014200671.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Judity Kokolevskej a členov senátu JUDr. Viery Nevedelovej a JUDr. Sone Langovej, v právnej veci žalobcu: C. R., bytom L. X. XX/X, XX-XXX, L. - L., D. A., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, ďalší účastník: I. C. G., bytom D. Xb/XX, XX-XXX L. - L.M., D. A., o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 8401-3/2014-BA zo dňa 31.03.2014, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave, č. k. 20S/63/2014-109 z 12. januára 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave, č. k. 20S/63/2014-109 z 12. januára 2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trnave rozsudkom č. k. 20S/63/2014-109 z 12.01.2018 zrušil rozhodnutie žalovanej č. k. 8401-3/2014-BA zo dňa 31.03.2014 (preskúmané rozhodnutie) a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Preskúmaným rozhodnutím žalovaná zmenila prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Trnava č. k. 700-0116/2011-23 zo dňa 07.09.2011 tak, že z výrokovej časti vypustila text „... nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistení v nezamestnanosti dňom 09.04.2010.“ a nahradila ho textom: „... nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti dňa 09.04.2010 podľa slovenskej legislatívy.“. V ostatnom prvostupňové rozhodnutie potvrdila.

2. Sociálna poisťovňa, pobočka Trnava ako prvostupňový orgán rozhodnutím č. k. 700-0116/2011-23 zo dňa 07.09.2011 rozhodla, že žalobcovi ako zamestnancovi nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistení v nezamestnanosti dňom 09.04.2010. Svoje rozhodnutie odôvodnila tým, že u zamestnávateľa žalobcu I. C. G. - GM CONZULTING, 919 10 Buková, IČO: 45 506 108, nebolo možné ani fyzickou kontrolou preukázať reálny výkon činnosti zamestnanca.

3. Proti rozhodnutiu žalovanej podala žalobca žalobu (odvolanie), v ktorej namietal neprimerané použitie čl. 11 ods. 2 písm. a/ základného nariadenia, ktoré sa na jeho prípad neuplatňuje a uplatňuje sa výlučne čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, pretože nevykonával iba prácu na vlastný účet v Poľsku, ale aj

nájomnú prácu na Slovensku. Poukázal na to, že v dôsledku tohto neprimeraného použitia došlo k situácií, že napriek ustanoveniam základného nariadenia žalobca podlieha v tom istom čase legislatíve dvoch rôznych členských štátov. Žiadal zrušiť rozhodnutie žalovanej a predchádzajúce rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Trnava a postúpiť vec prvostupňovému správneému orgánu s príkazom na zohľadnenie právnych predpisov Spoločenstva o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia počas opätovného preskúmania.

4. Žalovaná k námietkam žalobcu obsiahnutým v žalobe uviedla, že od vstupu Slovenskej republiky sa uplatňujú v oblasti sociálneho zabezpečenia koordinačné nariadenia: nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 z 14.06.1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín pohybujúcich sa v rámci spoločenstva v znení neskorších zmien a doplnkov a jeho vykonávacie nariadenie Rady (EHS) č. 574/1972 z 21.03.1972. Poukázala na čl. 13 (2) písm. a/ a čl. 14 nariadenia a uviedla, že v oboch prípadoch sa na osobu vzťahuje legislatíva štátu, v ktorom je fyzická osoba zamestnaná, avšak pri určovaní legislatívy je rozhodujúci nielen status osoby ako zamestnanca, ale aj reálny výkon činnosti. Na podnet poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia začala Sociálna poisťovňa vykonávať kontroly zamerané na reálny výkon činnosti zamestnancov z dôvodu, že v mnohých prípadoch cieľom nie je výkon zamestnania na pracovnú zmluvu mimo hraníc Poľskej republiky, ale vyhýbanie sa plateniu odvodov na sociálne zabezpečenie v Poľskej republike z podnikateľskej činnosti. Kontrolou vykonanou Sociálnou poisťovňou, pobočka Trnava sa nepodarilo preukázať reálny výkon činnosti žalobcu ako aj ďalších zamestnancov dotknutého zamestnávateľa. Zároveň žalovaná poukázala na list Sociálnej poisťovne, ústredie zo dňa 10.12.2013, ktorým Sociálna poisťovňa akceptovala návrh poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS zo dňa 10.10.2013 na uzatvorenie spoločnej dohody medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia ZUS v súlade s článkom 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, v zmysle ktorej bolo aj žalobcovi určené poľské zákonodarstvo, ktoré má konečnú platnosť. Navrhla, aby krajský súd žalobu zamietol.

5. Žalobca k vyjadreniu žalovanej zaslal vyjadrenie, v ktorom namietal tvrdenie, že reálne nevykonával prácu na území Slovenskej republiky a tvrdil, že Sociálna poisťovňa rozhoduje zaujato. Dohoda, na ktorú sa žalovaná odvoláva, poukazuje podľa názoru žalobcu na plánovanú činnosť porušovania predpisov Európskej únie. Ďalej uviedol, že je v podstate bezmocný, pretože ZUS ako aj žalovaná môžu na základe svojej autority diktovať riešenia, ktoré poškodzujú žalobcu. V prípade žalobcu neexistuje možnosť, aby ZUS určila pre neho inú legislatívu, ako je príslušná slovenská legislatíva, pretože sa na neho priamo vzťahujú nariadenia Európskej únie. Cíti sa diskriminovaný, pretože jeho spolupracovníci dostali potvrdenia A1.

6. Krajský súd v Trnave rozsudkom č. k. 20S/63/2014-50 zo dňa 23.02.2016 preskúmané rozhodnutie zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Proti tomuto rozsudku podala žalovaná odvolanie, na základe ktorého Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením č. k. 9Sžso/70/2016 zo dňa 28.09.2016 rozsudok prvostupňového súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Najvyšší súd uviedol, že krajský súd postupoval nesprávne, keď do konania ako účastníka nepribral zamestnávateľa žalobkyne - fyzickú osobu I. C. G., ktorému zaniklo živnostenské oprávnenie dňom 02.06.2012, pretože bol účastníkom správneho konania a aj po zániku jeho živnostenského oprávnenia v súlade s § 173 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. ide o fyzickú osobu, o ktorej právach alebo povinnostiach sa má konať alebo ktorej práva alebo povinnosti môžu byť rozhodnutím správneho orgánu dotknuté. Po vrátení veci krajský súd pribral do konania zamestnávateľa žalobkyne I. C. G., bytom D. Xb/XX, XX-XXX L. - L., D. A..

7. Novým rozsudkom č. k. 20S/63/2014-109 z 12.01.2018 krajský súd opäť, zrušil preskúmané rozhodnutie žalovanej a vec jej vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení krajský súd uviedol, že v odôvodnení preskúmaného rozhodnutia absentujú podstatné náležitosti vyžadované ustanovením § 209 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z.. Vo vzťahu k významu rozhodnutia v neprimerane stručnom odôvodnení prvostupňový orgán neuviedol žiaden dôkaz potvrdzujúci prijatý záver o nedostatku vzniku účasti žalobcu na poistení a, logicky, ani spôsob jeho vyhodnotenia. Žalovaná v odôvodnení

preskúmaného rozhodnutia podľa názoru krajského súdu síce popísala vnútroštátnu a medzinárodnú právnu úpravu posudzovaného nároku, obsah spolupráce s orgánmi sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky i spôsob vykonávania šetrenia v tomto konkrétnom prípade, v konečnom dôsledku však svoje potvrdzujúce stanovisko zhrňujúco odôvodnila iba tým, že výsledkami kontroly vykonanej pred vydaním napadnutého rozhodnutia nebolo preukázané, že by žalobca na území Slovenskej republiky vykonával činnosť ako zamestnanec. Žalovaná neuviedla, ako v súvislosti so záverom o nepreukázaní reálneho výkonu práce žalobcom v roku 2010, majúcim pre rozhodnutie zásadný význam, vyhodnotila jednotlivé dôkazy a zistenia vykonané v nasledujúcich rokoch a týkajúce sa sídla a prevádzky zamestnávateľa žalobcu, neuviedla, ako vyhodnotila výpoveď Q. H., ktorá sa podľa správy o vykonaní kontroly vypracovanej dňa 14.07.2011 v sídle zamestnávateľa žalobcu nachádzala (išlo o obyvateľku domu), vykonávala funkciu ekonómky kontrolovaného subjektu a potvrdila, že zamestnávateľ z Poľska zamestnancov privážal autobusom, a že činnosť na území Slovenskej republiky vykonávali.

8. Krajský súd konštatoval, že žalovaný neodstránil nedostatky odôvodnenia rozhodnutia správneho orgánu prvého stupňa, v súvislosti s čím možno konštatovať, že hoci samotné parametre tvrdeného pracovného pomeru žalobcu (pracovná doba, mzda, vzdialenosť miesta výkonu práce od bydliska) a zistenia správnych orgánov vzbudzujú pochybnosti o reálnom výkone pracovnej činnosti a naznačujú iný účel prihlásenia žalobcu do slovenského sociálneho systému, správne orgány to nezabavuje povinnosti vykonať relevantné dokazovanie a prijaté rozhodnutia odôvodniť v súlade s požiadavkami zákona.

9. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podala kasačnú sťažnosť žalovaná (sťažovateľka). Nestotožnila sa s právnym názorom krajského súdu a má za to, že rozhodnutie bolo vydané na základe dostatočne zisteného skutkového stavu veci a po zhodnotení všetkých dostupných relevantných dôkazov. Uviedla, že na základe podnetov ZUS Sociálna poisťovňa vykonávala kontroly zamerané na preverenie reálneho výkonu činnosti zamestnancov na území Slovenskej republiky a na preverenie splnenia kritérií registrovaného sídla zamestnávateľa. Sociálna poisťovňa vyzvala zamestnávateľa žalobcu prostredníctvom jeho ekonómky, aby predložil doklady preukazujúce reálny výkon činnosti svojich zamestnancov, nakoľko sa zamestnávateľ a žalobca v objekte v čase kontroly nenachádzali. Následne na to boli žalovanej predložené štvrťročné správy o vykonaní práce, ku ktorým boli pripojené vizitky z hotelov a reštaurácií. Ďalšie doklady ako objednávky od slovenských subjektov na internetové školenia realizované na Slovensku a faktúry za vykonané služby, objednávky a faktúry za výučbu obchodnej angličtiny, či iné činnosti realizované zamestnancami na území Slovenskej republiky, zamestnávateľ nepredložil ani po následnej výzve. Má za to, že nepreniesla na žalobcu, resp. jeho zamestnávateľa nad rozsah zákona dôkaznú povinnosť keďže táto mu vyplýva priamo z čl. 3 (2) vykonávacieho nariadenia. Doklady predložené zamestnávateľom žalobcu len formálne deklarovali vznik pracovného pomeru bez akejkoľvek výpovednej hodnoty o tom, že žalobca ako zamestnanec skutočne na území Slovenskej republiky vykonával činnosť podľa pracovnej zmluvy. Formálne uzatvorenie pracovnej zmluvy ešte nezakladá právo na aplikáciu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, pretože uzatvorením pracovnej zmluvy pracovník nenadobúda automaticky status zamestnanca, čo potvrdil aj Najvyšší súd SR v rozsudku 7Sžo/30/2016 zo 04.07.2017. Sťažovateľka naďalej zastáva názor že žalobca, pre účely aplikácie základného nariadenia, nepreukázal, že k reálnemu výkonu jeho činnosti na území Slovenskej republiky skutočne došlo. Má za to, že Sociálna poisťovňa, pobočka Trnava si zabezpečil všetky dôkazy, ktoré bolo možné objektívne, vzhľadom na daný prípad, z ich strany vykonať. Poukázala aj na ďalšie rozsudky v prospech žalovanej, ktoré boli vydané v obdobných veciach. Navrhla, aby rozsudok krajského súdu zmenil kasačný súd tak, že žalobu zamietla.

10. Žalobca sa ku kasačnej sťažnosti nevyjadril.

11. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (SSP)) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné zrušiť.

12. Podľa čl. 2 ods. 1 nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 (ďalej len „základné nariadenie“) toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby

bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých.

13. Podľa čl. 1 základného nariadenia „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva.

14. Podľa čl. 11 ods. 1 základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

15. Podľa čl. 13 ods. 3 základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s odsekom 1.

16. Podľa čl. 16 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 z 16.09.2009 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“) osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

17. Podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

18. Podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

19. Podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

20. Podľa čl. 16 ods. 5 vykonávacieho nariadenia príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

21. Podľa čl. 16 ods. 6 vykonávacieho nariadenia ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

22. Podľa bodu 1 rozhodnutia č. A1 z 12.06.2009 Správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia o zavedení postupu dialógu a zmierovacieho postupu týkajúceho sa platnosti dokumentov, určenia uplatniteľných právnych predpisov a poskytovania dávok podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 (ďalej len „rozhodnutie č. A1“) toto rozhodnutie

stanovuje pravidlá na uplatňovanie postupu dialógu a zmierovacieho postupu, ktoré sa môžu použiť v týchto prípadoch:

- a) prípady, keď existujú pochybnosti o platnosti dokumentu alebo o správnosti podporných dokladov, ktoré uvádzajú situáciu osoby na účely uplatňovania nariadenia (ES) č. 883/2004 alebo nariadenia (ES) č. 987/2009, alebo
- b) prípady, keď existuje rozdiel v stanoviskách medzi členskými štátmi vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov.

23. Podľa bodu 5 rozhodnutia č. AI inštitúcia alebo orgán, ktorý vyjadrí pochybnosti o platnosti dokumentu, ktorý vydala inštitúcia alebo orgán druhého členského štátu, alebo ktorý nesúhlasí s (dočasným) určením uplatniteľných právnych predpisov, sa týmto nazýva žiadajúcou inštitúciou. Inštitúcia druhého členského štátu sa týmto nazýva dožiadanou inštitúciou.

24. Podľa bodu 6 rozhodnutia č. AI ak dôjde k jednej zo situácií uvedených v bode 1, žiadajúca inštitúcia sa obráti na dožiadanú inštitúciu, aby požiadala o potrebné objasnenie jej rozhodnutia a v prípade potreby zrušila príslušný dokument alebo ho vyhlásila za neplatný, alebo preskúmala alebo zrušila svoje rozhodnutie.

25. Podľa bodu 7 rozhodnutia AI žiadajúca inštitúcia zdôvodní svoju žiadosť, pričom uvedie, že sa uplatňuje toto rozhodnutie, a poskytne príslušné podporné doklady, ktoré boli dôvodom žiadosti. Uvedie, kto bude jej kontaktnou osobou počas prvej fázy postupu dialógu.

26. Podľa bodu 9 rozhodnutia AI dožiadaná inštitúcia čo najskôr informuje žiadajúcu inštitúciu o výsledku svojho prešetrovania, ale najneskôr do troch mesiacov od doručenia žiadosti.

27. Podľa bodu 10 rozhodnutia AI ak sa pôvodné rozhodnutie potvrdí, zruší a/ alebo ak sa dokument zruší alebo vyhlási za neplatný, dožiadaná inštitúcia o tom informuje žiadajúcu inštitúciu. O svojom rozhodnutí informuje aj dotknutú osobu a prípadne aj jej zamestnávateľa a oznámi im tiež, akými postupmi môžu toto rozhodnutie napadnúť v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi.

28. Podľa § 120 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) sociálne poistenie vykonáva Sociálna poisťovňa.

29. Podľa § 120 ods. 4 zákona o sociálnom poistení sociálna poisťovňa pri výkone sociálneho poistenia plní funkciu prístupového bodu, príslušnej inštitúcie, inštitúcie miesta bydliska, inštitúcie miesta pobytu, styčného orgánu a je kontaktná inštitúcia na komunikáciu medzi príslušnými inštitúciami a príjemcami dávok a medzi inštitúciami členských štátov Európskej únie, inštitúciami štátov, ktoré sú zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a inštitúciou Švajčiarskej konfederácie.

30. Podľa § 2 zákona o sociálnom poistení sociálne poistenie podľa tohto zákona je:

- a) nemocenské poistenie ako poistenie pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva,
- b) dôchodkové poistenie, a to:
  - 1. starobné poistenie ako poistenie na zabezpečenie príjmu v starobe a pre prípad úmrtia,
  - 2. invalidné poistenie ako poistenie pre prípad poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu poistencu a pre prípad úmrtia,
- c) úrazové poistenie ako poistenie pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu (ďalej len „pracovný úraz“) a choroby z povolania,
- d) garančné poistenie ako poistenie pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa na uspokojovanie nárokov zamestnanca, na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu podľa osobitného predpisu^{2a}) a na úhradu povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie (ďalej len „príspevky na starobné dôchodkové sporenie“) nezaplatených zamestnávateľom do základného fondu príspevkov na starobné dôchodkové sporenie,
- e) poistenie v nezamestnanosti ako poistenie pre prípad straty príjmu z činnosti zamestnanca v dôsledku

nezamestnanosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku nezamestnanosti.

31. Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

32. Podľa § 453 ods. 2 SSP (2) kasačný súd je viazaný sťažnostnými bodmi; to neplatí, ak napadnuté rozhodnutie bolo vydané v konaní, v ktorom krajský súd nebol viazaný žalobnými bodmi. Na dôvody, ktoré účastník konania uviedol až po uplynutí lehoty na podanie kasačnej sťažnosti, kasačný súd neprihliada.

33. Podľa § 134 ods. 2 SSP správny súd nie je viazaný rozsahom a dôvodmi žaloby, ak ide o veci podľa § 6 ods. 2 písm. c/ , ak je žalobcom fyzická osoba.

34. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

35. V konaní nebolo sporné, že žalobkyňou je fyzická osoba, občianka Poľskej republiky, s bydliskom v Poľskej republike, ktorá vykonáva činnosť na vlastný účet v Poľskej republike a ktorá zároveň uzavrela dňa 09.04.2010 pracovnú zmluvu so zamestnávateľom v Slovenskej republike. Na žalobkyňu sa v zmysle čl. 2 ods. 1 základného nariadenia priamo vzťahuje Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (základné nariadenia) a jeho vykonávacie nariadenie č. 987/2009. V zmysle čl. 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (pôvodne čl. 249 Zmluvy o Európskom spoločenstve) je nariadenie právnym aktom únie, majúcim všeobecnú platnosť, je záväzné vo svojej celistvosti a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch. Nariadenie je nástrojom unifikácie európskeho práva a rozhodnutím orgánu členského štátu, vrátane vnútroštátneho súdu nie je možné vylúčiť jeho použitie pre konkrétny prípad.

36. Z ustanovenia čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby (pri porovnaní jazykových znení nariadenia : institution of the place of residence, inštituce miesta bydliska, der Träger des Wohnorts), ktorá má podliehať čl. 13 základného nariadenia. V prejednávanej veci nebolo sporné, že žalobkyňa má bydlisko v Poľskej republike, a teda na určenie uplatniteľnej legislatívy pre žalobkyňu je príslušná poľská inštitúcia ZUS.

37. Krajský súd opomenul vysporiadať sa s otázkou určenia uplatniteľnej legislatívy príslušnou inštitúciou v zmysle koordinačných nariadení. Otázka, či žalobkyňa spĺňa predpoklady pre aplikáciu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, a teda či je osobou, ktorá vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, je predmetom hmotnoprávneho posúdenia, na vykonanie ktorého je príslušná výlučne inštitúcia určená vykonávacím nariadením. Inštitúcia príslušná na vykonávanie sociálneho poistenia v inom členskom štáte než určuje nariadenie na takéto posúdenie príslušná nie je. Akýkoľvek iný postup by totiž viedol k popretiu cieľa nariadení, ktorým je o. i., aby osoby, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva, podliehali systému sociálneho zabezpečenia iba jediného členského štátu, aby sa tak predišlo prekryvaniu uplatniteľných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a komplikáciám, ktoré by z toho mohli vzniknúť (bod 15 preambuly základného nariadenia). Pokiaľ by o skutočnosti, či konkrétna osoba spĺňa podmienky uplatnenia čl. 13 ods. 3 základného nariadenia rozhodovali inštitúcie sociálneho poistenia, resp. súdy jednotlivých štátov samostatne, mohlo by dôjsť k situácii, že rozhodnú rôzne, následkom čoho by táto osoba podliehala systému sociálneho zabezpečenia viacerých štátov alebo nepodliehala systému sociálneho zabezpečenia žiadneho zo štátov. Práve na vylúčenie vzniku takýchto situácií európsky normotvorca prijal základné a vykonávacie nariadenie, pričom vykonávacie nariadenie v čl. 16 v spojení prípadne s rozhodnutím č. A 1 stanovuje postup určovania uplatniteľnej legislatívy. Bez toho, aby bola záväzne určená legislatíva konkrétneho štátu príslušnou inštitúciou, nie je možné rozhodovať o hmotnoprávnej otázke, či je alebo nie je žalobca osobou vykonávajúcou činnosť ako zamestnanec a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch. Krajský súd posudzoval rozhodnutie v merite veci bez toho, aby preskúmal, či na vydanie takéhoto rozhodnutia bola žalovaná

príslušná.

38. Z preskúmaného rozhodnutia žalovanej vyplýva, že poľská legislatíva mala byť v prípade žalobcu určená v zmysle čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia dohodou medzi ZUS a Sociálnou poisťovňou. Takáto dohoda nemusí mať podľa vykonávacieho nariadenia písomnú formu, avšak kasačný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že v každom prípade musí byť existencia takejto dohody žalovanou preukázaná a určenie uplatniteľnej legislatívy nesmie byť arbitrárne. Prispôsobenie faktov alebo udalostí, ku ktorým dochádza v jednom členskom štáte, nemôže v žiadnom prípade viesť k tomu, aby sa iný členský štát stal príslušným alebo jeho právne predpisy uplatniteľnými (bod č. 11 preambuly vykonávacieho nariadenia).

39. Podľa kasačného súdu z administratívneho spisu žalovanej existencia dohody podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia nevyplyva. List zo dňa 10.12.2013, ktorým mala žalovaná akceptovať návrh dohody a ktorý sa má vzťahovať na 1236 bližšie nešpecifikovaných osôb, nie je dostatočne určitý, čo do obsahu a subjektov, na ktoré sa vzťahuje. Dohoda podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, aj keď nemusí mať písomnú formu, musí byť dostatočne určitá a musí z nej byť nepochybne zrejmé, na ktorú konkrétnu osobu sa určenie konkrétnej legislatívy vzťahuje.

40. Podľa názoru kasačného súdu žalovaná bola povinná vyčkat' na určenie uplatniteľnej legislatívy poľskou inštitúciou ZUS. Správne orgány Slovenskej republiky v oboch stupňoch neboli oprávnené pred právoplatným a vykonateľným rozhodnutím o uplatniteľnej legislatíve akokoľvek rozhodnúť, keďže nebolo zrejmé, či na prejednanie danej veci je príslušná slovenská alebo poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia.

41. Nad rámec uvedeného kasačný súd zdôrazňuje, že ak sa určenie poľskej legislatívy stalo, či stane konečným, nemá Sociálna poisťovňa právomoc vôbec konať a rozhodovať, čo je skutočnosť vyplývajúca jednak z účelu nariadení, ako aj zo slovenského právneho poriadku. Ako už súd vyššie uviedol, práve predchádzanie mnohosti uplatniteľných systémov sociálneho zabezpečenia a príslušných orgánov bolo dôvodom prijatia nariadení. Osoby, na ktoré sa základné a vykonávacie nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu, a z tohto dôvodu je tiež účelné, aby aj právomoc na vykonávanie sociálneho poistenia a akýchkoľvek konaní a rozhodovaní s ním spojených mala inštitúcia sociálneho zabezpečenia iba jedného členského štátu. K rovnakým záverom súd dospel aplikáciou slovenského právneho poriadku. Sociálna poisťovňa ako štátny orgán môže konať iba v rozsahu a spôsobom určeným zákonom, v tomto prípade zákonom o sociálnom poistení. Zákon o sociálnom poistení vymedzuje právomoc žalovanej vykonávať sociálne poistenie ako aj jeho rozsah, pričom tiež určuje jej špeciálne oprávnenia vo vzťahu k inštitúciám členských štátov Európskej únie, avšak aplikáciu legislatívy iného členského štátu v prípade jej určenia zákon medzi právomoci Sociálnej poisťovne nezarádila. Ak teda bola či bude právoplatne určená legislatíva Poľskej republiky, iba inštitúcia ZUS má právomoc konať vo veci sociálneho poistenia žalobcu.

42. Právne úvahy, týkajúce sa úplnosti zistenia skutočného stavu veci čo do preukázania, či žalobca reálne činnosť zamestnanca na území Slovenskej republiky vykonával a tiež čo do miesta podnikania zamestnávateľa, považuje kasačný súd pre rozhodnutie veci za nadbytočné.

43. K judikatúre Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uvádzanej žalovanou kasačný súd dodáva, že vzhľadom na odlišný právny názor vyjadrený v rozhodnutiach rôznych senátov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky Veľký senát správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v uznesení č. k. 1Vs/1/2018 prijal záver, ktorým judikatúru v tejto oblasti zjednotil. V tomto uznesení uviedol, že definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia alebo vzájomnou čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve. Zároveň Veľký senát prijal záver, že dohoda podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá, čo do obsahu ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a súčasne musí byť zachytená v akomkoľvek formáte a

založená do spisu.

44. Vzhľadom na uvedené argumenty kasačný súd dospel k záveru, že krajský súd vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci. Rozhodnutie žalovanej síce bolo potrebné zrušiť, avšak z dôvodu, že žalovaná bez zákonného dôvodu predčasne posudzovala existenciu sociálneho poistenia podľa právnych predpisov Slovenskej republiky bez toho, aby bola legislatíva záväzne určená postupom ustanoveným v koordinačných nariadeniach a v nich určeným príslušným orgánom.

45. Zároveň neušlo pozornosti kasačného súdu, že v danej veci zo začiatku konal a rozhodoval senát krajského súdu v zložení JUDr. Róbert Foltán, JUDr. Božena Husárová a JUDr. Pavol Laczo, ktorý vydal prvý rozsudok č. k. 20S/63/2014-50 z 23.02.2016. Po zrušení uvedeného rozsudku uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Sžso/70/2016 z 28.09.2016 vo veci už nerozhodoval senát, ale rozhodol sudca JUDr. Róbert Foltán. V tejto súvislosti kasačný súd poukazuje na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky III. US 212/2011, podľa ktorého: „Za senát zložený zo zákonných sudcov možno považovať len senát zložený zo sudcov príslušného súdu, ktorí tvorili tento senát v čase pridelenia veci.“.

46. Neodôvodnené zmeny v zložení súdu sú v rozpore s ústavnou zásadou neodňateľnosti zákonného sudcu, ktorá vyplýva zo základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. K zmene v zložení senátov vo veciach už pridelených na prerokovanie a rozhodnutie môže v zásade dôjsť len výnimočne. Skutočnosť, že v priebehu konania došlo k zmene právnej úpravy, pričom nová právna úprava v konaní o správnej žalobe v sociálnych veciach ustanovuje príslušnosť sudcu (§ 23 ods. 2 SSP), nie je v danom prípade dôvodom, aby vo veci namiesto senátu, ktorému bola vec pridelená, rozhodoval sudca. Kasačný súd je toho názoru, že vo veci preto rozhodoval nesprávne obsadený súd, čo je takisto dôvodom na zrušenie rozsudku krajského súdu.

47. Vzhľadom na uvedené kasačný súd zrušil rozsudok Krajského súdu v Trnave, č. k. 20S/63/2014-109 z 12.01.2018 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V ďalšom konaní krajský súd v zákonom zložení (senát) opätovne vec prejedná a rozhodne, pričom právnym názorom kasačného súdu vyjadreným v tomto rozhodnutí je viazaný.

48. V novom rozhodnutí rozhodne krajský súd aj o náhrade trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

49. Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.